

Dluh splacen. Americký letoun sestřelený u Liptálu připomíná informační cedule

Michal Burda 2.9.2021

Devětadvacátý srpen roku 1944. Léto spěje ke konci, je nezvyklé sucho, na polích a lukách se lidé věnují zemědělské práci a sušení otavy.

Informační tabule v Liptále místní části Bařiny připomínající sestřelení amerického bombardéru B-17G dne 29. srpna 1944. | Foto: Deník/Michal Burda

Jako již mnohokrát předtím i v tento den mohou pozorovat dříve nevšední podívanou – přelety spojeneckých bombardovacích svazů, které od roku 1944 s pravidelností zaplňují nebe pásy kondenzačních par a doprovází je mohutný hukot leteckých motorů.

Nic však nenasvědčuje tomu, že se na nebi nad východní Moravou během chvíle strhne druhá největší letecká bitva nad naším územím...

V létě 1944 plynula válka v Evropě i Tichomoří do své závěrečné fáze. Spojenci se vylodili v Normandii i na jihu Francie a postupovali Itálií na sever.

Do její jižní části tak mohli Britové i Američané přesunout své letecké základny ze severní Afriky. Dosah bombardovacích letounů 15. americké letecké armády se zvýšil. Cíly náletů se staly (mimo jiné) oblasti ve Slezsku a v protektorátu Čechy a Morava.

Dne 27. srpna 1944 americký průzkumný letoun objevil na nádraží v Moravské Ostravě stovky vagonů s vojenským materiálem a množství cisteren na pohonné hmoty. Poblíž byly navíc menší rafinerie na syntetický benzín v Přívoze a v Bohumíně a rozsáhlá průmyslová oblast ve Vítkovicích.

[Halenuv trápil armádní sklad. Teď mají na jeho místě vyrůst nové domy](#)

Velmi rychle byl připraven plán letecké operace a 29. srpna 1944 ráno vyslala 15. americká letecká armáda z italských letišť 599 bombardérů s doprovodem 250 stíhaček. Mimo jiné mířily i na severní Moravu: cílem byla rafinerie a seřaďovací nádraží v Bohumíně, rafinerie v Ostravě – Přívoze a železářny ve Vítkovicích.

Na konci svazu letounů letěla 2. bombardovací skupina, kterou uzavíralo sedm bombardérů 20. bombardovací perutě.

„Během letu se z neznámých důvodů tato perutě opozdila a mezi ní a hlavní formací se vytvořila

mezera,“ popisuje Jan Evják, amatérský badatel a sběratel, který se o leteckou bitvu nad Bílými Karpaty zajímá už více než dvacet let.

K osamocené formaci sedmi letounů B-17G se později připojily další dva opozdilé stroje ze 49. a 429. bombardovací perutě. Německé velení vycítilo šanci a na osamocenou skupinu devíti bombardérů poslalo formaci 89 stíhacích letounů FW-190 a Bf-109.

„V nerovném boji, který trval přibližně pětadvacet minut, bylo sestřeleno osm amerických bombardérů typu B-17G, devátý z nich nouzově přistál v Maďarsku,“ líčí Jan Evják.

Létající pevnost neodolala přesile stíhaček

Připomíná, že čtyřmotorový dálkový bombardér Boeing B-17G Flying Fortress (česky létající pevnost) patřil ve své době k hlavním pilířům amerického bombardovacího letectva nad evropským bojištěm. Posádku tvořilo deset mužů, letoun mohl nést až 7,8 tun bomb a jeho maximální vzletová hmotnost byla 32 tun.

Jeden z těchto strojů, jež patřil k 49. peruti 2. bombardovací skupiny, dopadl po opakovaných útocích německých stíhačů na zem u Liptálu v místech zvaných Vartovňa.

[Škola začala. Takto to vypadalo v Huslenkách s rekordním zájmem o přípravku](#)

„Přesněji řečeno vybuchl již ve vzduchu a jeho trosky byly rozesety v prostoru přibližně jednoho čtverečního kilometru,“ upřesňuje Evják.

V průběhu letu se bombardér propadl ze své formace až k čelu 20. perutě, kde ho zastihl útok německých stíhaček.

„K tomu, abych si navlékl protiflakovou vestu, již nedošlo,“ napsal později ve svých vzpomínkách první pilot Duane B. Seaman a pokračoval: „Tim Reidy, náš spodní střelec hlásil, že zpozoroval náš stíhací doprovod. Záhy nato se však rozpoutalo hotové peklo. V několika okamžicích jsme měli velkou díru v křídle mezi motory číslo jedna a dvě. Plameny dlouhé až patnáct stop šlehalý z hořících benzinových nádrží. Zasaženému motoru číslo tři, z něhož prýštil olej a stékal po křídle, upadla vrtule. Intercomem jsem opakovaně všem nařídil vyskočit.“

Američané padli do zajetí

Na rozdíl od řady ostatních se toho dne osud k osádce letounu podporučíka Seamana zachoval milosrdně: všech deset letců přežilo. Všichni však upadli dříve či později do rukou Němců. Konec války se dočkali v zajetí.

Badatel Jan Evják připomíná, že popisovaná letecká bitva byla dlouhé roky komunistickým

režimem záměrně opomíjena a lidé účastníci se vzpomínkových akcí či ti, kteří stavěli pomníčky padlým letcům, byli pod bedlivým dohledem StB.

„Renesance přišla až po roce 1989, kdy byla uspořádána první [výstava](#) k této události. Vzbudila nebývalý ohlas a nadšení, a to i v zahraničí, odkud začali do Slavičína ke dni výročí jezdit veteráni této letecké bitvy. Vznikla dvě krásná [muzea](#), která stojí za návštěvu a byly napsány knihy, jež stojí za přečtení,“ říká Evják.

[Příznivci elektromobilů obsadili náměstí v Meziříčí. Podívejte se](#)

Podle něj však profesionální historici a archeologové v této oblasti až na výjimky zaspali a zůstalo tak především na leteckých nadšencích – amatérech, aby se z jednotlivých havárií letadel zachovalo něco, co by mohlo lidem dále „vyprávět“ o válečných osudech letců i samotné letecké technice.

Nejinak je tomu i v Liptále, kde se o to, aby tato kapitola [historie](#) nebyla zapomenuta, zasloužilo několik takových lidí.

„Abychom zabránili pohodlnému kolektivnímu zapomnění, rozhodla se obec Liptál zhotovit informační ceduli, která by připomínala tuto událost,“ upozorňuje Jan Evják. Od neděle 29. srpna je cedule k vidění na kopci nad Liptálem, v místě zvaném Bařiny. Historická událost se tak dočkala své připomínky přesně po 77 letech.

